

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Antisemitizam čina

Svaka kriza na gospodarskom polju donosi sa sobom neku napetost u mentalitetu, koja može da urodi sada većim, sada manjim erupcijama nezadovoljstva. Naša država preživljuje već kroz dulje vremena veoma tešku gospodarsku krizu. Ova je tim osjetljivija, što je u nas industrija tek u povojima, pa nije u stanju, da podnese jače udarce slabih konjunktura. U drugim državama industrija raspolaže sa veoma znatnim rezervama, pa ona za slučaj nastupa gospodarskih kriza dugo može da crpi iz tih svojih rezerva. U nas država ne pogoduje subvencijama ili zaštitnim carinama razvitku naše mlade industrije, pa odmah ili potpuno obustavlja rad ili ga ograničuju na najmanju mjeru.

Da je naša gospodarska kriza u istinu vrlo akutna, svjedoči ponabolje činjenica, da je u našim glavnim centrima gradjevna djelatnost, koja nam pruža najbolje mjerilo za prosudjivanje gospodarskog stanja, skoro potpuno prestala, pa se već po toj činjenici daje nedvoumno ustanoviti, da je gospodarska kriza poprimila osjetljivih dimenzija.

Usljed te krize nastalo nezaposlenje domaće radne snage stavlja na cijelo naše društvo zadatak, da se pobrine, kako bi domaće radništvo u prvom redu bilo zaštićeno od teških posljedica gospodarske krize i kako bi ono kod neminovnih redukcija radne snage našlo prednost pred svim stranim radnicima, koji su iz inozemstva dovedeni u svrhu uredjenja ili vodjenja naših mladih industrija. Napose u granama trgovine morala bi domaća radna snaga uživati potpuni prioritet pred svim stranim radnicima, jer se stranci u trgovini mnogo lakše dadu nadomjestiti domaćim radnicima.

Kako god se mi saglašavali sa ovakvim stajalištem, to na svoju žalost mora da ustanovimo, da je ova prirodna maksimuma krenula putem, koji je u nas potpuno nov, a koji bi bio u stanju, da dovede na klizav put harmoniju, koja je tradicijom učvršćena izmedju naroda ove države i nas Židova. Neki momenti daju naslućivati, da se kuša organizirati pokret, koji u mnogom pokazuje sličnost sa metodama paušalnog objedjivanja Židova po uzoru naših bližih susjeda.

Incidentat na zabavi našega Makabija daje nam dokaza, da i u nas imade elementa, koji prianjaju antisemitizmu čina, pa pod vidom huškanja protiv tudjinštine hoće Židovima da nanesu i moralne i materijalne štete. Kao da su se ti elementi ugledali u mračni primjer najcrnijeg reakcionarstva i izvukli iz njegove komore nazi-

ranja. Svakako je takovo nastojanje labavo, jer demokracija cijelog svijeta ugušuje tu otrovnu biljku već u klici.

Trijezni krugovi našli su već zgode, da u svojim glasilima ustanu protiv tih metoda neodgovornih elemenata i mi imademo puno povjerenje, da se u nas ne će opetovati incidenti, koji zabrinjuju ne radi zamašitosti svoje, već kao simptom zaraze, koja dolazi s polja. Sva naša javnost znade, da se sva naša mladja židovska generacija ne samo isključivo služi jezikom naroda ove države, već da je cijelo židovstvo u svim zgodama davalo vidnog dokaza svoga patriotizma i shvaćanje ove naše države.

Poznato je, da se sve akcije protiv Židova kriju ispod plašta šovinističko-nacionalističkih težnja, pa se i tim geslom nastoji s neke strane inauguirati protiv Židova politika čina. U Zagrebu je već izišao drugi broj »Hrvatske privrede«, koja propagiranjem bojkota i bogatim antisemitiskim sadržajem huška protiv Židova, primajući ipak anonse od Židova, koji sebi izdaju lošu svjedodžbu popuštanjem jednome sramnome teroru. U tom se organu i na poznati način iskrivljuju zasade Talmuda u svrhu, kako bi se prikazao etski nedostatak židovske vjere. Ovakove su »prokušane metode« odviše otrcane i vulgarne, a da će medju narodima ove države moći zahvatiti korijena.

Akcija, koja je sada povedena u prilog prvenstveno domaće radne snage, nailazi i u nas Židova na jednako razumijevanje, ali samo dotle, dok se ta akcija provodi bez natruhe antisemitizma i sa potpunom objektivnošću, kako nitko ne bi mogao steći uvjerenje, da je ova akcija uperena protiv nas Židova.

M. H.

Arapsko nezadovoljstvo

Piše: COPTON J. L. Rocionxer.

Tko je za njeg odgovoran?

Pisac bio je član engleske armije u Palestini, služio je pod generalom Allenbyem. Pet godina stanovao je u Palestini, te je tom prilikom pomnjivo proučio položaj Arapa. Stanovište njegovo je interesantno, i alko se s općeg cionističkog stanovišta u svemu ne možemo s njime slagati.

U času, kad je od velike važnosti, da napredak i konačni uspjeh cionističkog rada u Palestini nailazi na povjerenje Jevrejstva, opažam, da je ovo povjerenje u mnogim krugovima uskoledano radi arapskog pitanja, koje mi izgleda malo pretjeranim. Ne možemo poricati, da ne postoji arapsko nezadovoljstvo. Bilo koju važnost mu pripisali,

položaj se shvaća ozbiljnije, nego što je potrebno. Nastojat ću, da u ovom članku prikazem, u kojem opsegu ovo nezadovoljstvo zaista postoji, koji su mu razlozi i kojim bi se sredstvima po mojem čvrstom uvjerenju, još pravovremeno moglo odstraniti iz svijeta.

Kod rasprave o arapskom problemu, ako ga tako možemo nazivati, možemo polaziti sa dviju izlazišnih točaka. Pitanje je, da li je sadanjem nezadovoljstvu uzrok arapski regeneracioni pokret ili ga moramo pripisati lokalnoj djelatnosti izvjesnih elemenata. Prvu alternativu mogu bez daljnijeg već iz iskustva odbiti, jer za vrijeme mog petgodišnjeg boravka među Arapima, nikad nisam zapazio znatniji interes za opći arapski pokret. Nezadovoljstvo možemo pripisati isključivo lokalnim okolnostima, koje su nastale u vrijeme vojne uprave, a koje sadanja civilna uprava još uvijek potpomaže.

U borbi protiv arapskih poteškoća ne smijemo misliti, da imamo posla s arapskim pučanstvom kao složnom jedinicom. U prošlimbi smo samo s izvjesnom jednom klasom, koju bismo mogli nazvati klasom efendija, ali klasom posjednika. Ljudi su ovi u arapskom pučanstvu još uvijek tako omraženi, kao i za vrijeme turskog režima. U arapskom pučanstvu Palestine felahi i bednini jedini su, kojima se s političkog stanovišta može pripisati kakova važnost. Oni predstavljaju većinu pučanstva, te ako gdje nastane kakova šteta, to su oni jedin, koji bi je mogli počinuti. Uza sve to, njih se moramo najmanje bojati. Felah je priprost, pošten, radin, miroljubiv i pobožan gradjanin. Visoka politika u zemlji gotovo ga i ne interesira. Zaposlen svojom želvom, prodajom svojih proizvoda, svojom obitelji i najmilijom svojom zabavom — svadjama i pravnim prepirkama nema za politiku vremena. Nastojanje vlade, da uništi hajdučiju, da poboljša njegov položaj više ga zabavlja, nego posljedice, što bi ih cionizam mogao imati po zemlju. Felah oslobođen turske robije pozdravlja raširenih ruku državu, koja si slavlja u dužnost, da stvori red i da uzdrži pravdu. Ukratko, cijelo se pitanje sastoji u tome, što su nekoje uplivne efendijske obitelji nezadovoljne, jer su izgubile moć, što su je imali za vrijeme turske vladavine. Prusi ogorčeni stoga viču »Palestina Arapima« te siju medju drugim elementima pučanstva nezadovoljstvo i mržnju.

Nesreća je za Palestinu, da su i vojna i civilna uprava, svaka na svoj način, a oboje u velikoj mjeri, odgovorne za prošlimbu i neprijateljstvo, što su ih učinili nezadovoljnicima. Suvišno je, da ulazimo u detalje politike vojne uprave i da protumačimo, u koliko je ona potpomagala želje ove stranke. Pozabavit ću se ovdje samo time, da kritikujem politiku sadanje civilne uprave, koja je tako slaba, da ne priječi razvitak opasnog pokreta, koji

pod njenim očima raste. Ako je politika palestinske vlade označena njenim radom, tad se razabire da je vlada zbog bojazni pred posljedicama energičnog nastupa nastojala nekako umiriti arapske vođe.

Izgledi, da Sir H. Samuel vjeruje, da će, ako umiri t. zv. arapske vođe, kojalitet i povjerenje arapskog pučanstva porasti. To je, po mom mišljenju, pogriješno. Navesti ću nekoliko primjera između mnogo njih, gdje je vlada svojim postupkom izazvala nepovjerenje, nerespektovanje, pače i prezir u javnosti.

Dr. Hasan Bej bio je liječnik u turskoj vojsci. Bio je osobno odgovoran za zlostavljanje, što ga je pretrpjela gospojica Sara Aaransom, a imalo je kao posljedicu njenu smrt. Nakon okupacije bio je uapšen, preslušan i po sudu osuđen na 15 godina robije. Dr. Hasan član je odlične obitelji u Nablusu, a njegov bralac bio je slučajno član Advisory Councila Njegove Ekscelencije. Na intervencije kod High Comissionera pušten je taj doktor nakon 18-mjesečnog utamničenja na veliku radost pučanstva u Nablusu na slobodu. To mi se sviđalo. No za koliko bi oni više štovali High Comissionera i vladu, kad oni ne bi tako lako pupustili, već da su rekli »Ne ćemo tako, taj čovjek počinio je strašan i odvraćen čin, nije naša stvar, da mijenjamo pravdu«.

Sjećam se, da je nedavno jedan ugledan član općine Beršebe radi krivotvorenja bio osuđen na godinu dana tamnice i globu od 100 funti. Krivotvorio je dokument o vlasništvu, jer je tako mislio doći do zemljišta, što je pripadalo jednom siromašnom beduinu. Čovjek bijaše lopov, a svaki ga je beduin poznavao, no jer među Arapima bijaše uplivna ličnost, pustili su ga nakon 3 mjeseca na slobodu. Što su o tome mislili beduini?

Šučaj sadanjeg velikog muftije jerusolimskog najfrapaniji je, a nijedan nije više naškodio prestižu vlade od njega. Prva javna manifestacija arapskog nezadovoljstva bili su nemiri 1920. Njegova eminencija veliki muftije jerusolimski i Aref-el-Aref-efendi, sada sreski činovnik, bili su pokretači ovog pokreta. Njegovu eminenciju uapsilo se na jednu tužbu, tužbu, na koju bi po turskom zakonu zaslužio smrt. Na energičan zagovor sreske uprave pušten je uz kauciju na slobodu. Muftija držao je ispod svoje časti da dopusti, da njegova osoba bude predmetom subene rasprave. Otišao je stoga u Transjordaniju i ostao ondje tako dugo, dok ga »očinska« vlada nije uz obećanje, da će napustiti tužbu, zamolila, da se povraća. I on se povratio, te je danas veliki muftija jerusolimski, a kao glava vrhovnog »scheri« vijeća, diže plaću od godišnjih 1000 funti. Kako je došlo do toga, da je na ovo mjesto izabran baš on, akoprem su trojica drugih po kvalifikaciji bili u prednosti, pripovijest je za sebe. Za bolje razumijevanje napominjem, da je član ugledne obitelji Huseina.

Mnogo bih još primjera mogao navesti, no iz navedenih se već razabire, koliko je vlada svojom politikom doprinijela sadanjem nezadovoljstvu, koje izvire samo na površini, a ne iz dubljeg osjećaja mržnje ili neprijateljstva. Ako i dolazi gdje do nemira, vođe se mudro drže u pozadini. Faktičnu štetu uvijek počinjavaju razni banditi bez religioznog i socijalnog osjećaja, koji iskorišćuju svaku priliku za pljačku.

Unutar prošlih 5 godina, što sam ih u Palestini sproveo, imao sam prilike, da proučim Arape i arapsko pitanje, te mogu ustvrditi, da me tako zvano arapsko nezadovoljstvo

nikada nije uznemirivalo. Vlada je učinila fatalnu pogriješku misleći, da će povjerenje naroda steći susretljivošću spram njegovih tobožnjih vođa. Ova politika dovela je ove vođe do važnosti, o kojoj oni nisu ni sanjali, a rezultat je svega, da se sada čute dovoljno jaki, da vladu diktiraju svoje zahtjeve. Često su to već činili, a često im je i uspjelo.

Nastojao sam da prikažem, u kojoj mjeri arapsko nezadovoljstvo zbilja postoji, i da objasnim razloge, koji su do njega doveli. Moram još i da preporučim lijek protiv njega. Jednostavan je i lako ga je izvršiti. Muževna je to politika spram Arapa u zemlji, a napose spram arapskih vođa i pripadnika uplivnih obitelji.

Glad za zemljom u Palestini

Piše dr. Ignac Schmerz, Berlin.

Postalo je običajem, da se pitanje zemlje u Palestini smatra nuzgrednim. Zaboravlja se, da u Palestini vodimo politiku fakata, i ako ovu politiku svom energijom ne provedemo, stupat ćemo jednog dana za ljesom cijonizma, i oplakivat ćemo naše grijehe — no onda će biti prekasno.

Zadnja konferencija općin. jevr. radničkih organizacija u Palestini konstatovala je, da je nemoguće proširiti gospodarstvo u potrebitoj mjeri, te time udovoljiti želji gospodarskih i gradskih radnika, jer posjed Narodnog Fonda ne dostaje. Konferencija upozoruje sve one, koji su kod kolonizatornog rada interesovani, na činjenicu, da nema dovoljno zemljišta, što ugrožava cijelo kolonizatorno djelo.

Tek ovom opomenom palestinskih radnika te izvještajima palestinskih hodočasnika obaviješten je nažalost samo neznatan dio cijonističke javnosti o ovoj činjenici. O uspjehu te obavijesti ne ću da govorim. Instance u Jerusolimu i Londonu šute, a to je dovoljan razlog za cijonističke mase, da takoder šute. Meduto Arapi ne miruju; oni su u zemlji, njihovi prijatelji na Istoku i Zapadu podupiru ih moralno i materijalno. Engleska, i ako se vezala Balfourovom deklaracijom, ne će svoju politiku trajno vezati sentimentima, već će se ravnati prema realnim činjenicama. Kraj sve dinamike i elastičnosti britske politike, vodili je labouri ili konzervativci, svi će se u svojim odlukama ravnati samo po evidentnim činjenicama. Arapi u Palestini i oko nje, moćnija su činjenica, nego što je mi, promotrimo sa stanovišta realne politike, možemo suprotstaviti. Istina je, da ono, što smo do sada u Palestini stvorili, dokazuje silnu volju, no sama volja ne dostaje, a govori još manje. Činjenice pako, koje smo trebali stvoriti, fale još uvijek uza svao bećanja, što smo ih u našem oduševljenju dali.

Arapi konačno dolaze sve više do spoznaje, da je zemlja stvar za sebe, da je naime u zemlji odlučujući faktor onaj, koji je posjeduje i koji je obrađuje. Gradsko pučanstvo ne stvara značaj zemlje, već ga stvara seljaštvo. U mnogim cijonističkim krugovima zapaža se sklonost da se popušta građanskoj strukturi cijonističkih masa i da se govori o nekoj »industrijalnoj« kolonizaciji. To ne bi značilo ništa drugo, nego da će cipelar, krojač i šeširdžija prenijeti svoje boravište iz Varšave, njujorškog geta ili Beča u Jerusolim ili Tel-Aviv s razlikom, da će namjesto hla-

ča praviti burnuse, namjesto cipela sandale, a namjesto šešira turbane. Seljakom će pako ostati felah, kojeg engleska uprava zemlje, koja je još k tome odgovorna radničkoj vladi, ne će moći ostaviti u ropskoj ovisnosti spram efendije. Već iz razloga političkog rezona učinit će se s engleske strane mnogo toga, da se felahima osigura čovječja egzistencija. A što će onda biti? Jevreji će sjediti u gradovima, bit će obrtnici u većem ili manjem stilu, a oko njih more arapskih seljaka — to bi bio smiješni svršetak jedne herojske pjesme.

Još smo dođuše daleko od toga. Još možemo kupovati zemljište i gospodarski kolonizirati. Još imade zemlje na raspolaganju, može se je kupiti od Arapa i od vlade. No što će biti sutra ili prekосуtra? Arapin će spoznati, baš kao što smo to i mi spoznali, da je zemlja narodna stvar. Doći će do toga, a to se već i zbililo, da će se prodaja zemlje nearapima smatrati uz dojam narodne stvari, da će se pače i vladu priječiti, da nam stavlja na raspolaganje zemljište. Tad ćemo se morati povući na gradsku kolonizaciju, koja će se sastojati u tomu, da ćemo m i s a m i, kraj geta u dijaspori, stvoriti još desetak geta u Arabistanu. Meduto će Balfourova deklaracija i mandat postati »krpom papira«, a s njima i narodna domaja jevrejskog naroda u Palestini.

Ovih dana sastaje se u Londonu akciji komitej. Mnogo će se govoriti o vanjskoj i nutarnjoj politici organizacije, držat će se brojni govori i stvorit će se brojne rezolucije. Moguće da će dostajati vremena, da se govori i o finasijalnoj politici. Tom prilikom govorit će se eventualno i o pomanjkanju zemljišta. Moguće će se potrebnim mjerama predusresti opasnosti. Jasnije: radi se o tome, kako da se omogući Narodnom Fondu, da kupi što veće komplekse zemljišta.

Pro-Palestina konferencija u New-Yorku

O Pro-Palestina konferenciji, koja se je obdržavala dne 17. februara u New-Yorku, nemamo još zaključka redakcije pobližih pismenih izvještaja, niti su još ovamo stigli američanski dnevnički sa vijestima o tome. Nadopunjujući našu brzojavnu obavijest od prošloga tjedna, možemo samo da objelodanimo nekoliko dalnjih brzojava, te jedan dio vijesti, što ih je donijela pred održanjem konferencije američanska štampa.

Kako je J. T. A. iz New-Yorka obaviješten, odazvale su se sve pozvane ličnosti pozivu, među njima više vođa američanskog reformiranog Židovstva; veći broj odličnih i istaknutih pravnika, rabina, filantropa i bankira. Pored Louis Marchalla govorila su gospoda Horace Stern, Cyrus Adler, Colonel Herbert Lehman, Judge Irving Lehman; profesor Salomon Solis Cohen; David Brown, upravitelj kampanje od 14 milijona dolara u New-Yorku; K. Fränkel i dr. Ruppin je opširno razložio o gospodarskom stanju Palestine, te o mogućnosti razvitka u buduće. Prikazavši sadanje stanje trgovine i industrije, upozorio je na nuždu, da se započeti razvitak potpomogne investicijom većih kapitalija, te uvađanjem prokušanih metoda

Welzmannu. Govorio je dva puta. Odgovorio je na niz postavljenih mu pitanja, te je učinio na sakupljene duboki dojam. Ni jedan od govornika nije propustio da naglasi, da je već sada židovska domaja u Palestini ispunjena činjenica, te je zato zadaća svih Židova, pripadali oni cionističkoj organizaciji ili ne, da djeluju pozitivno za razvoj židovske kolonizacije u Palestini, kao i za njezin stav na čvrstom temelju, uzimajući udjela u Investment Company i u Jewish Agency.

J. T. A. javlja dalje, da se može sigurnim uzeti, da će se priključiti Investment Company-u također i Joint Distribution Committee, kao i Palestine Development Council (Brandais-ova grupa) i po Dr. Benderly-u pred dvije godine osnovana American Palestine Company.

Tim se načinom sjedinila sva finansijska nastojanja oko gospodarske obnove Palestine. Židovsko novinstvo Amerike ustanovilo je, da je postignut dobar uspjeh konferencije, dok je velika dio nežidovske štampe donio opširne izvještaje o njezinom toku.

»Doar Hajom« u Jerušalajimu objelodanio je odulju brzojavku od njenog prijašnjeg glavnog urednika Itamar ben Avi, koji se je za vrijeme trajanja konferencije nalazio u New-Yorku, iz koje saznajemo slijedeće: Konferenciji je prisustvovalo preko 100 delegata te velik broj gostiju i novinara. Uspjehom su urodila nastojanja posljednjih sedmica, da se uspostavi jedinstvo između pristaša Weizmanna, Brandeisa i istaknutih Židova, koji su izvan cionističke organizacije.

Marshall je neprekidno radio oko sporazuma, da se sazove konferencija. U toplom pozdravnom govoru Marshall je prikazao ciljeve konferencije, kao i razloge koji su doveli do njenoga saziva, te je dao izraza svom povjerenju i uzdanju, da će svi Židovi Amerike bez razlike partijske pripadnosti, osobito njihovi vode uviditi veliku korist, što će sudjelovanjem Židova Amerike u Jewish Agency prosljediti za cjelokupan židovski narod.

Weitzmann je prikazao sadašnju situaciju u cionizmu i politički položaj s obzirom na Engleze i Arape. Izjavio je, da iz sadašnjeg položaja ima samo jedan izlaz, a taj je: namaknuće mužnih sredstava da se poveća useljenje, i za gospodarski razvoj. Taj se cilj može samo postići ujedinjenjem sviju židovskih snaga, koje su materijalno u stanju, da privedu k ostvarenju projekte, koji se imaju stvoriti.

Što se tiče protivština između raznih cionističkih grupa, ne vjeruje, da su ove difference tako velike, da se ne bi mogao postići sporazum i zajednički rad.

Veliki je utisak učinilo pismo Louis Brandeisa, koje je po Jakobu de Haas-u bilo konferenciji pročitano. U njem Chief Justice (Brandeis) očituje žaljenje, što ne može prisustvovati konferenciji zbog hitnih poslova u Washingtonu, te želi za sve njene radove najpotpuniji uspjeh.

On izjavljuje, da su on i njegovi prijatelji pripralni, pripomoći sa svima njima na raspoloženju stojećim sredstvima, kod ostvarivanja velike misli stvaranja Jewish Agency-a kao zastupstvo sviju Židova.

Svaki Židov osjeća potrebu i dužnost, da se ruševine svete zemlje opet izgrade. Sve razlike mišljenja moraju iščeznuti u

sadanjem trenutku, gdje se sastaju zastupnici americkanskog židovstva, najvećeg i najjaćeg u svijetu, da se posavjetuju o uspostavi Jewish Agency-a.

Prema brzojavci »Doar Hajom«-a imala bi se konferencija još početkom marta ponovno sastati, da donese zaključak o izrađenim nacrtima po obim postavljenim komisijama. Prema daljnjim brzojavima konferencija je protekla vrlo dostojno.

Sa učestvovanjem u »Jewish Agency« i Investment Company-u su svi prisutni bili zadovoljni. Pozdravna su pisma između ostalih prispjela od High Commissioner, Sir Herbert Samuela, I. James de Rotschilda, od Felixa Warburga, predsjednika Jointa koji se nalazi na jednom putovanju, na kojem hoće i Palestinu da posjeti, da tamošnje prilike na licu mjesta prouči. On je upravo prije svojeg odlaska pismo Marshallu, u kojem izjavljuje svoje pristajanje uz konferenciju, te pripravnost za saradnju.

U jednom još od 15. februara datiranim izvještaju iz New-Yorka spominju se kao najmarkantniji saučesnici na konferenciji uz Louis Marshalla: Dr. Cyrus Adler, predsjednik izvršnog komiteja americkanskog »Jewish Comitee« i predsjedatelj »Jewish Theological Seminar«-a, Ben Alheimer, predsjednik Beth-Elhrama; Jems Becker iz Chicaga, znameniti bankar i odlični upravitelj, koji je sa neobićno velikim uspjehom proveo J. D. C. pomoćnu akciju u Chicagu; Paul Bärwald, blagajnik Jointa, David A. Brown iz Detroita, poznat po njegovom uspješnom upravljanju kampanje Joint Distribution Committee-a od 14 milijona dolara, najsposobniji i najuspješniji upravitelj sabirnih kampanja u Americi, koji se je pred kratko vrijeme povratio iz Palestine, te se u jednom izvještaju vrlo pohvalno izjavio o židovskim radovima u Palestini. (Mr. Brown je, kako iz brzojava saznajemo imao više dogovora sa Marshalom i njegovim prijateljima, te oni računaju na njegovu marljivu saradnju) David L. Bresler poznati radnik na socijalnom polju i šef posljednje new-yorške pripomoćne akcije; Judge Alexandar Geismar i Montefiore Levy, Samuel G. Lamport, Colonel Herbert Lehman, Judge Irwing Lehman, Judge Lazanski, Nathan L. Miller, znameniti vođa americkanskih reformiranih Židova; James M. Rosenberg, Dr. S. Solis Cohen, Judge Horace Stern, Louis Willey, Morris Wolf i Maurice Wertheim.

(Ziko.)

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Transilvanske kolonije u Palestini. Iz Transilvanije došao je pred 2 godine veći broj broj ratarskih obitelji u Palestinu. Dr. Ch. Weissburg, predsjednik organizacije u Transilvaniji, sporazumio se s direktorijem ŽNF, kako da mu se omogući naseljenje. Doznaćeno im je 4000 dunama zemljišta u kompleksu Tel Adas, a rumunjska cionistićka organizacija morala se obvezati, da će isplatiti vrijednost zemlje i troškove povodnje u šest god. obroka, ukupno L 17.000. Da se u Transilvaniji pojaća propaganda za K. K. L. i obnovu Palestine, odaslao je glavni biro g. Pollaka, svog berlinskog zastupnika, u Transilvaniju.

Nakon dogovora sa cionistićkim vođama u Cluju, gdje je sjedište organizacije i K. K. L., posjećivao je g. Pollak provincijalne gradove. Unutar 18 dana pohodio je 10 mjesta, medju njima Temešvar i Lugoš. Svagdje je naišao na živ interes za Palestinu. Reorganizovao je K. K. L. odbore, a omladina mu se najpripravnije stavila na raspolaagnje za rad. Organizacija u Cluju izdala je proglas, u kojem kaže, da ćast transilvanskih Jevreja zahtijeva, da potpuno ispune svoje obveze spram K. K. L. Za purim organizuje se darivanje dunama u cijeloj zemlji. — Meduto napreduje kolonizatorni rad u Tel Adasu.

Konferencija arapskih ministara sa Herbertom Samuelom i Kishom. Premier — ministar Transjordanije Calid paša, ministar Hedžasa za vanjske poslove, šerif Inuad Cattid, i zastupnik Hedžasa u Rimu i kod Saveza Naroda, princ Lotfallah, boravili su dne 22. februara u Jerusolimu gdje su bili primljeni na dogovor po Sir Herbertu Samuelu. U jednom interviewu palestinske I. T. A. rekao je Hassan Calid paša, da su arapski ministri pregovarali sa Samuelom o pitanjima carine kod prometa medju Palestinom, Transjordanijom i Hedžasom; zatim da su se dotakli još nekih političkih pitanja. Nadalje su arapski ministri održali dogovore sa Kishom.

(Ziko.)

Registracija PICE u Palestini. Za upravljanje dobara, koji pripadaju u Palestini baronu Edmondu de Rothschildu, osnovala je »Ica« (Jewish Colonial Assotiation) pred dulje vremena na inicijativu barona Edmonda de Rothschilda društvo »Pica« (Palestina Jewish Colonisation) koja imade zadatak da se bavi sa obnovnim radom u Palestini. Pred kratko vrijeme bilo je ovo društvo osnovano u Parizu, te je sada registrovano po palestinskoj vladi.

(Ziko.)

Zatvorenje luka za turski duhan. Palestinska vlada saopćuje, da njezin poljoprivredni odjel, nije u stanju zbog strogog zatvorenja luka po grćkoj i turskoj vladi za izvoz sjemenja turskog duhana, da sadiocima duhana izvrši duhanske pošiljke.

Sada još raspolazu samo sa posve malom zalihom importiranog sjemenja, koje će biti razdijeljeno u obrocima na zahtjev odmah.

Postoji nada da će se u koliko bude moguće, moći isti nadoknaditi sa ponajboljim vrstama sirskih duhana. (Ziko.)

Komparativna statistika dohodaka Keren Hajesoda i dohodaka Keren Kajemeta. Donašamo kao statističku tabelu drugi komparativni prikaz dohodaka K. H. od 1. oktobra 1922. do 1. oktobra 1923. uz iznos, što na pojedino lice u pojedinim zemljama otpada. Za usporedbu donašamo i dohotke Keren Kajemeta za isto vrijeme, te iznos, što na pojedino lice otpada. Pošto su dohoci K. H. u to vrijeme bili četiri puta veći od dohadaka K. K. L. to po kvoti za osobu lako možemo ustanoviti, koje su zemlje za K. H. ili K. K. L. doprinijele više, nego što bi to procentualno trebale. U prvom redu moramo ovamo pribrojiti Bugarsku i Holandiju, koje su zemlje za K. H. dale 10 puta više nego za K. K. L., zatim Ameri-

ku, Kanadu, Belgiju i Baltičke zemlje, koje su za K. H. dale sedam puta više nego za K. K. L. Mezopotamija, Engleska, Francuska, Palestina, dale su pako za K. K. L. veće iznose nego za K. H. U nekim zemljama dohoci K. K. L. iznašaju i polovicu dohodaka K. H., kao što je to u Švajcarskoj, Jugoslaviji, Italiji, Južnoj Africi i Ist. Galiciji.

Interesantna je uporedba osobne kvote za god. 1922./23. sa kvotom dohodaka od osnutka K. H. Kvota za god. 1922./23. došije gotovo polovicu one od osnutka K. H. Zemlje, u kojima su dohoci K. H. u god. 1922./23. premašili polovicu ukupnih dohodaka jesu Holandija, Belgija, Baltičke zemlje, Švajcarska, Danzig, Litva, Mezopotamija, Italija, Stara Rumunjska, Timus, Bukovina, Austrija i Ist. Galicija. Zemlje, koje su dosegle polovicu kvote cijele periode jesu Južna Afrika, Amerika i Jugoslavija, dok su Engleska, Čehoslovačka Besarabija, Grčka, Francuska i Palestina sabrale manje, nego što im bijaše određene. (Vidi statistiku na strani 6.)

Propalestinski apel Jewish Trade Uniona na jevrejske radnike Amerike. Po prvi puta u povijesti zauzimalje američko jevrejsko radništvo službeni stav u korist Palestine. Sva udruženja United Hebrew Tradesa izdala su na jevrejske radnike Amerike proglas, u kojem ih pozivlju, da potpomognu svoju braću u Palestini. Ovaj proglas izazvao je veliki interes među jevrejskim radnicima, osobito radi pisma, što ga je jevr. radništvo Palestine upravilo na United Hebrew Trades u New-Yorku, koje je u apelu objelodaneno. U New-Yorku, Chicagu, Filadelfiji održane su brojne konferencije, na kojima se zaključilo, da se provede kampanja u korist 150.000 dolara fonda. Ovim novcem trebalo bi kupiti strojeve i alat za jevrejske radnike Palestine. Potpisivači apela izrazuju nadu, da će se jevrejski radnici bez obzira na njihovo stanovište spram cionizma rado odazvati ovom čovječanskom djelu, već zbog toga, što se sada u Palestini stvara radnička klasa, koja bi se imala izgraditi na zdravoj i produktivnoj podlozi. Pozivlju stoga svoje drugove u Americi, da olakšaju sudbinu jevrejskih radnika Palestine. Apel su potpisali najodličniji članovi jevrejskog radništva Amerike.

Milaska industrija u Palestini. U prošlih četiri godina iznašao je u Palestini po prečni godišnji prirod pšenice 79.000 tona; u sjevernom distriktu 29.500, u južnom 19.000, u srezu jerusalimskom 17.500, a u samarijskom 12.500. Konzum iznaša 109.000 tona. Mlinova bilo je 265; od tih 133 privatnih s vodenim pogonom, dok ostali imaju pogon pomoću pare ili uljivim motorima. Mlinove možemo podijeliti u tri kategorije, i to u primitivne, koji uposlju samo 2—3 radnika, a mjesečno proizvode do 100 kantara, ne bave se prodajom brašna, već samo melju pšenicu okolice. U drugu kategoriju spadaju mlinovi osnovani zadnjih 15 godina, imaju veći kapital te parni ili motorni pogon. Uposljuju 5—8 ljudi, a produciraju mjesečno 100—200 kantara (30—60 tona). U treću kategoriju spadaju veliki mlinovi, koji se poglavito bave prodajom brašna pekarima i trgov-

cima, pače i u samo inozemstvo, primjerice Grand Moulins de Palestine u Hajfi i Gelats Mill u Jafi. Registrovanih mlinova imade 110, od tih pripada 88 Arapima, a 22 Jevrejima.

Put palestinskog nadrabina Kuka u Ameriku. Već češće umoljen je Chiefrebbi Kuk, da u interesu vjerskih institucija Palestine ode u Ameriku, kako bi ondje unapredio rad Central Relief Committeea, koji vjerske institucije u Palestini potpomaže. Otputovati bi imao 2. marta.

Membership kampanja u Americi. Membership kampanja u Americi i nadalje je u punom toku. U Connecicutu održani su brojni uspješni mitingi. U južnim državama predobio je dr. Carmel na svojoj turneji mnoge distrikte. Novoorganizovani distrikt u Chesteru intenzivno već radi za K. H. U Steubenvillesu, Los Angelosu, Filadelfiji, Jersey Cityu organizovani su novi distrikti.

Keren Hajesod u Engleskoj. Momentano se u Engleskoj nalazi dr. Šmarja Levin, da ondje propagandistički poradi za K. H. Dr. Levin govorio je već u više gradova uz velik uspjeh. Na konferenciji, koja je održana u londonskom Jewish Collegu, izvjestio je o radu K. H. U Engleskoj unišlo je unutar zadnjih triju mjeseca L 2300, troškovi iznašali su L 400, dakle samo 18% unišle svote. Spram prijašnjih vremena, gdje su troškovi iznašali i 28%, velik to je napredak, no još iz daleka ne zadovoljava. Kraj tog se mora uzeti u obzir, da je osnivanje mnogih novih K. H. odbora znatno povećalo troškove.

Pedeseti rođendan dra. Artura Hantke. Dr. Hantke, jedan od najprominentnijih vođa svjetske cionističke organizacije slavio je 5. marta svoj 50. rođendan.

U cijelom pokretu, a napose u Njemačkoj uživa dr. Hantke osobito štovanje. Njegova dalekovidnost, njegov način saobraćaja s ljudima, a napose s protivnicima učinil su ga odlučujućim faktorom u pokretu. Od velike koristi po cionistički pokret bio je njegov organizacioni talenat. Na svakom položaju znao je dr. Hantke ispuniti svoju dužnost, bilo kao predsjednik cionističke organizacije Njemačke, kao član A. K. i egzekutive, a i danas kao vođa centralno-evropskog biroa. Izražavamo nadu, da će dr. Hantke, koji je u punoj snazi, još kroz decenije naš pokret potpomoći svojim iskušanim sposobnostima.

Napomenut ćemo najmarkantnija data iz njegovog cionističkog života. God. 1901. bio je po prvi puta delegat Njemačke na V. cionističkom kongresu. G. 1905. izabran je u V. A. K. Iste godine preuzeo je vodstvo cionističke organizacije u Njemačkoj, postao je tako njenim faktičkim predsjednikom, a 1910. i izabranik. U tom svojstvu ostaje do 1910., kad se preselio u London. God. 1911. izabran je u uži akcijoni komitej, gdje je preuzeo organizacioni departman. 1920. pošao je u London, da učestvuje u radu egzekutive, no iste se još godine vratio, da preuzme upravu centralno-evropskog odjeljenja K. H., a kasnije i berlinskog biroa cionističke organizacije.

Bilanca engleskih radova u Palestini. Generalni sekretarijat palest. vlade objelodanio je izvještaj o finansijalnoj poziciji

palestinske vlade. Iz njeg donášamo slijedeće podatke:

Kad je vojnička uprava ostavila Palestinu, spoznala je britska vlada, da Palestina ne može smoci sredstva za željeznicu, brzozave, telefone, ceste i uređaje za proizvodnju, koji su za rata uz velike troškove sagrađeni. Troškovi nijesu procijenjeni prema originalnim cijenama, već prema vrijednosti, što je dotični objekti danas za palest. pučanstvo imadu. Svota ova došije 2,000.000 funti. Kad će palest. budget dozvoliti, započet će se plaćanjem kamata i otplaćivanjem duga. Do tog časa uživat će palest. pučanstvo sve ove uređbe bez ikakvih tereta.

U julu 1920. preuzela je civilna vlada upravu ovih radova. Doznačeno je 1,082.000 funti za željeznice, od tog 408.000 za obnovu voznog parka. Na taj način uzmoglo se Egiptu povratiti posudene vagonne i prištediti 70.000 godišnje najamnine. Kupljen je materijal i strojevi za novu modernu željezničku radionicu u Hajfi. Civilna uprava doznačila je 120.000 funti za izgradnju telefona i telegrafa. Od god. 1920. do god. 1923. narasao je broj telefonskih abonenata od 80 na 1130. Gospodarskog razvitka radi bilo je potrebno, da se sve željeznice zemlje sjedine pod jednom upravom. Na osnovu mirovnog ugovora s Turskom mogla je vlada kupiti prugu Jafa—Jerusalem, koja je do onda pripadala jednom francuskom društvu. Vlada je kupila željeznicu za 581.000 funti. Vlada je u Angloegipatske banke uzela zajam od 520.000 funti. Svota ova pozamljena je kolonistima i ratarima da obnove svoje zbog rata zapuštene zemlje. Od rata imade vlada aktivne stavke u visini od 5,245.000 funti u svom pogledu, a to su: od vojne uprave preuzete željeznice, ceste i t. d. u vrijednosti od 2,000.000 funti; željeznički materijal, telefoni i t. d. 1,896.000 funti; željeznica Jafa—Jerusalem 580.000 funti; zajmovi gosp. poduzećima 362.000 funti; gotovina i skladišta 306.000 funti. Spram ove aktive stoji pasiva od 1,343.000 funti, što ih je vlada primila od krunskog redenta, da pokrije troškove civilne uprave. Ukupni dugovi palest. vlade iznašaju 4,530.000 funti; ovamo nijesu uračunani predratni dugovi turske uprave. U izvještaju se kaže, da su daljnje investicije u zemlji potrebne. Vlada mora nasmoći kapital za osnutak Gospodarske kreditne banke. Treba osnovati pokusnu farmu, zasaditi šume, isušiti močvare na državnom tlu. Ovi će radovi podići blagostanje zemlje i pučanstva. Treba sagrađiti mnogobrojne školske i upravne zgrade.

Da se ove potrebe podmire, uzet će vlada zajam od 2,500.000 funti. Što prije se ovaj zajam oživotvori, to prije će biti osnovana i Gosp. banka, i tim prije će započet predviđeni radovi. Izgradnja moderne luke od vitalne je potrebe za razvitak trgovine i industrije zemlje.

Progoni Jevreja u Lodzu i Poznaniu. Na zadnjoj sjednici administrativne komisije sejma raspravljalo se o prijedlozima jevr. poslanika glede progona i zlostavljanja Jevreja, što ih vrši policija u Lodzu. Dr. Grünbaum je prikazao, kako policija lovi nedužno jevrejske prolaznike po ulicama, odvađa ih u komešarijat, gdje ih se redovito batina. Ovi događaji izazvali su

silno ogorčenje u jevrejskom pušanstvu. Istraga, što ju je obećao komesarijat, još ni do danas nije predvedena. Jevrejski klub iz tih razloga stavlja slijedeći prijedlog: »Vlada se pozivlje, da sama ovu stvar istraži, a krivce primjereno kazni«. Zastupnik ministra unutarnjih djela izjavio je, da se istraga nastavlja, no da ne predleže nikakovi rezultati. Protiv krivaca povedena je disciplinarna istraga, neki su premješteni, a neki predani državnom odvjetništvu. Za prijedlog jevr. kluba glasovala je samo ljevica. Prijedlog je odbijen.

Nakon toga prešla je komisija na debatu o prijedlogu jevr. poslanika Farbsteina glede antijevrejskih napadaja u Poznanju. Poslanik Grünbaum kao referent pročitao je cijelu seriju protokola o žrtvama. Iz ovih protokola razabire se, da »Liga za obranu vjere i domovine« priređuje stalne i redovite hajke na Jevreje. Policija u tim slučajevima nikada ne uređuje. Državni odvjetnik u još nijednom slučaju nije kojeg od krivaca pozvao na odgovornost. Grünbaum je ispred jevrej. kluba predložio, da se u Poznanj odašalje posebna komisija sejma, koja će na licu mjesta istražiti držanje oblasti spram izgrednika. I taj prijedlog je odbijen.

Iz Jugoslavije

ODGOVOR NJEGOVOG VELIČANSTVA PREDSJEDNIKU KONGRESA S. J. V. JOSIPU WESZELU.

Beograd, 24. II 1924.

Gospodine!

Prijatno dirnut izjavom odanosti u ime kongresa Saveza jevrejskih velikoškola, Njegovo Veličanstvo Kralj blagovoleo je narediti, da se kongresu izjavi Njegova srdačna zahvalnost.

V. d. šefa kabineta
Punomoćni ministar
Janković.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMETA!

Pozivljemo ovime sve povjerenike, da bezodvlačno ispražnjuju u svojim mjestima škrabice Keren Kajemeta, u koliko to još nisu učinili, da bi za slučaj, te u njima imade starih novčanica od 10 dinara, iste mogli pravodobno zamijeniti kod Narodne banke.

Iskoristite svagdje Purim-blagdan za priredbe u prilog Keren Kajemeta.

Za mjesec dana navršit će se prva četvrt sabirnog rada u ovoj godini, pa treba svako mjesto da do toga roka namakne odgovarajući dio svoga kontingenta.

Novac treba najkasnije priposlati do 1. aprila, da uzmognemo sve iznose uvrstiti u statistički pregled, koji će se objelodaniti u »Židovu« od 4. aprila o. g.

Uprava Keren Kajemet LejIsrael
za Jugoslaviju.

Sastanak zagr. omladine sa ing. Zaloserom. U nedjelju 2. o. mj. održan je zajednički sastanak zagrebačke omladine, na kom je ing. Hugo Zaloser govorio o svojim dojmovima u Erec Jisraelu. Nakon toga je nadovezana diskusija.

TJEDNI KALENDAR RADA.

Subota, 2. veadara, 8. marta.

U 2½ p. p.: Sastanak s djecom u Palmotićevoj ulici 16.

Nedjelja, 3. veadara, 9. marta.

U 2½: Sastanak Literarnih Sastanaka (Nikolaš: O L. N. Tolstoj i čitanje Rada.), Palmotićeve ulica 16.

U 2½: Sastanak Bnot Cijona, Palmotićeve ulica 16.

U 4 sata: Čajanka Žid. Nac. Društva u restauraciji Nove Pivane.

Ponedjeljak, 4. veadara, 10. marta.

U 6¾: Sastanak glazbene sekcije zagrebačke omladine (ženski zbor), Palmotićeve ulica 16.

Utorak, 5. veadara, 11. marta.

U 8¼ na večer: Nevezani sastanak List. Sast., Palmotićeve ulica 16.

U 8½ na večer: Sjednica R. O. S. Ž. O. U., Ilica 31.

Srijeda, 6. veadara, 12. marta.

Sjednica R. O. S. C. J.

U 7 sati na večer: Vrhovno Vodstvo, Palmotićeve ulica 16.

U 8 sati na večer: Sastanak glazbene sekcije (muški zbor).

Petak, 8. veadara, 14. marta.

U 8¼ na večer: Zajednički sastanak omladine (menza).

Subota, 9. veadara, 15. marta.

U 2½ sata: Sastanak s djecom.

U 8½ sati: Sijelo Judeje.

IZ SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA KRALJ. SHS.

1. Ovaj tjedan razaslan je udruženjima dječji igrokaz Handelsalza »Zamjena«, nadalje šalju se 2 predavanja, te se naznačeni režijski troškovi imadu smjesta doznačivati.

2. Umnožena je pjesma »Amul is gegen . . .« za mješoviti zbor te se ista može uz doznaku od 40 Din. naručiti (20 dionica). Svaka daljnja dionica stoji 2 Din.

3. Radni Odbor određuje da sva udruženja, koja nisu platila članarinu do zakanog roka, imadu platiti kao kaznu 20% dužne svote.

Novi predsjednik Sefardske Opštine u Sarajevu. U prošlom broju javili smo, da se je odbor Sefardske Opštine u Sarajevu nanovo konstituisao i da je na mjesto predsjednika, koje je odlaskom g. Ing. Sumbula bilo upražnjeno, došao g. Avram Majer Altarac. Kako saznajemo, naišao je taj izbor kod svih Jevreja na najbolji prijem, jer g. Altarac, došadašnji potpredsjednik uživa s punim pravom u svim krugovima bez razlike, velik ugled. Što ga naročito osposobljuje da bude na časnom mestu predsjednika te vjerske opštine, je činjenica, da je on lično bogobojažljiv i pobožan čovjek, koji dapače u svojoj kući održaje ješivu, što je u današnje doba svakako jedna rijetka iznimka. Poznat je uz to kao veoma darežljiv dobročinitelj, te kao takav djeluje blagotvorno i kao odbornik društva Ezrat Jetomim.

Da ilustrujemo njegov odnos prema cionizmu, dovoljno je istaći, da gosp. Altarac također spada među osnivače prvog cionističkog društva u Sarajevu »Bene Cijon«.

Nijednoj cionističkoj akciji nije se oglasio, pa tako i mi imamo puno razloga da njegovim dolaskom za predsjednika Sefardske Opštine budemo zadovoljni.

Čestitajući g. Altarcu novi položaj, mi mu želimo mnogo uspjeha u njegovom radu na čelu Opštine. (»Žid. Svijest«).

Makabijev elitni ples. 1. marta o. g. priredilo je društvo »Makabi« u zagrebačkom »Music Hallu« pod originalnom lozinkom »U živoj galeriji slika«, svoj — u svim krugovima, pa i nežidovskim — obljubljeni elitni kostimski ples. Ta originalna zamisao priredjivača privukla je na zabavu toliko publike, da je mladeži željnjoj plesa ostalo za ples samo malo mjestance. Ukusni kostimi, svi u stilu, radjeni po djelima znamenitih pretežno starih majstora, elegantne večernje oprave dama, distingirana publika, sve to davalo je toj priredbi biljeg elitne zabave prvoga reda u svakome pogledu. — Na zabavi vidjeli smo kr. namjesnika dr. Čimića, predsjed. jevrejske općine dr. Hugu Kona sa suprugom, predsjednika radnoga odbora dr. Lichta sa suprugom, ravnatelja kr. redarstva dr. Urbany-a sa suprugom, zamjenika ravnatelja kr. redarstva g. Ljuštinu sa suprugom, potpredsjednike jevr. općine dr. Šika i Lava Sterna sa suprugama, starješinu Hrv. Sokola gosp. Hanuša i mnoge druge židovske i nežidovske odličnike.

Zabava započela je u najljepšem raspoloženju, dok to raspoloženje za čas ne ometoše neka mlada gospoda, koja se ušuljaše u dvoranu nakanom da stvore paniku među publikom, pa da rastrube po gradu da su se Židovi pred nekoliko neodgovornih derana, od kojih su nam već mnogi poznati kao notorni iznudjivači (vidi »Hrvatski Borac« i »Hrvatsku privredu«) poplašili i razbježali. Vodja te razbijačke družbe bio je neki — dakako u smoking odjeven i (vidi Lonforoso!) — gospodin Topolnik inače činovnik jedne vdebanke u Zagrebu. (Što li će banka u toj stvari poduzeti?! I zaista gospoda nadjoše na toj zabavi »strance«.

Nadjoše među Makabejcima nekoliko Sremača, Slavonaca, Bosanaca, Bačvanaca i drugih »stranaca« iz Jugoslavije koji im po uzoru kraja u kom su rođeni naravnaše rebra i poučiše ih kako čovjek besplatno leti po zraku. — Sve to potrajalo je dva tri časa i time je stvar bila riješena. — Po dvorani pravile su se vesele primjedbe, a zabava nastavljena je u upravo objesnome raspoloženju i potrajala je do dana. Zadnji gosti razidjoše se u pol 9 sati u jutro.

Tako je izgledalo junačko djelo »spasitelja« Zagreba i Jugoslavije!

Jedan dio štampe nije se zacao odobriti ovaj čin, drugi je prema informacijama dičnih junaka odmah donio vijest, da je zabava razjurenata, a da nije našao vrijednim, da pošalje svoga izvjestitelja da se na licu mjesta informira što je na stvari.

Javna zahvala »Makabija«. Upravni odbor Žid. gombalačkog i športskog društva »Makabi« u Zagrebu izrazuje ovim putem svoju duboku blagodarnost svim gospodjama i gospodjicama, koje su svojom požrtvovnom suradnjom doprinijele moralnom i materijalnom uspjehu naše zabave od 1. ožujka o. g.

Naročita hvala ide gospodji dra. Kona, supruzi predsjednika Žid. bogoštovne općine, koja je kao pročelnica gospojinskog odbora svojim neumornim radom i ovaj puta u velike zadužila naše društvo.

Zahvaljujući još jednom svima sudjelovateljima i podupirateljima, izrazujemo nadu, da će nas u našem teškom i odgovornom radu i nadalje najkrepće podupirati. — Odbor.

Put nogometne sekcije »Makabija« u Graz. Žid. športsko društvo »Hakoah« u Grazu pozvalo je na svoj petgodišnji jubilej nogometnu sekciju Žid. športskog društva »Makabi« u Zagrebu, koja će u nedjelju dne 9. o. mj. odigrati prijateljsku utakmicu.

Predviđen je cijeli niz priredbi, pa će nogometnu sekciju u Graz pratiti mnogi prijatelji židovskoga športa.

Ovim pohodom vraća »Makabi« ujedno posjet »Hakoaha«, koji je bio na svojoj turneji prije dvije godine gostom »Makabija« u Zagrebu.

Putovanje velikog rabina u Ilok kroz Novi Sad i Beočin. Dne 24. februara pošao je veliki rabin dr. Izak Alkalay u Ilok, te je tom prilikom posjetio i Novi Sad te Beočin. U Novom Sadu boravio je samo 2 sata. U Beočinu priređen mu je srdačan doček sa strane oblasti i zastupnika sviju vjeroispovijesti. Tom zgodom pohodio je dr. Alkalaj srpske biskupe Imejanovića i Rankovića, koji borave u beočinskom manastiru. Idućeg dana nastavio je veliki rabin svoj put u Ilok. U Iloku dočekala ga deputacija iločke bogošt. općine. U Iloku priređen mu je svečani doček u hramu. U svom stanu primio je dr. Alkalay nakon toga deputacije političkih oblasti i konfesija.

Put dra. Alkalaya imao je svrhu, da preglavito u Iloku izgadi razrovane općinske prilike, tako da možemo očekivati, da će ondje odsada vladati sloga i mir.

Konferencija studentskih organizacija inozemnih jevr. studenata u Berlinu. Govor Alberta Einsteina. Savez jevr. studentskih organizacija Njemačke sazvaio je za Berlin konferenciju inozemnih jevr. studenata. Prisustvovali su i mnogi delegati iz Njemačke. Poznati historičar Dubnev, koji je trebao na dan otvorenja da govori, bio je zapriječen bolešću. Konferenciju je otvorio gosp. Levit, koji je za ovo zaslijeđanje rekao, da mu je zadaća smoci produktivno kreditne i novčana sredstva, kako da se ublaži nevolja jevr. studenata.

Pozdravljen silnim entuzijazmom govorio je zatim prof. Albert Einstein, koji je u svom govoru pozvao jevrejsko studentstvo da sačuva svoje narodne osobine. Naglasio je potrebu, da se osnuju univerze, koji u Palestini, toli i u dijaspori. Toplo pozdravlja nastojanje, da se jevrejski studenti organizatorno sjedine.

Dne 28. februara započela su meritorna vijećanja konferencije. Među ostalima referirao je prof. O. Warburg o problemu jevrejske visoke škole, a H. Goldmann i L. Bermann o ekonomskoj pripomoćnoj akciji studentstva.

NATJEČAJ.

»Pro-Palestina« sekcija gospodja u Novome Sadu raspisuje natječaj za temu: **Zadaće židovske žene u galutu i prema**

Erec Jisraelu.

Za najbolje radove ustanovljene su tri nagrade:

I. nagrada s 800 dinara.

II. nagrada s 500 dinara.

III. nagrada s 250 dinara.

Obradba teme smije najviše da obuhvati 6 pisanih kvart stranica. Radovi ima da se pošalju najkasnije do 1. aprila o. g. na predsjednicu »Pro-Palestina« sekcije u Novome Sadu (gospodja Emil Vig, Jovana Subotića ul. br. 9, p. a. Schotten i drug).

Rad se može napisati u hrvatsko-srpskom, njemačkom ili mađarskom jeziku, ali valja priložiti njemački prijevod.

Vjenčanje gosp. Jakova Maestro, Sarajevo sa gdicom Regina Stein, Vukovar, obaviti će se u utorak 5. Večara 5684.—11. marta 1924. u jevrejsko-sefardskom hramu u Sarajevu.

»Gideon«, glasilo jevrejske omladine. Izašao je 5. broj, V. god. s ovim sadržajem: Šalom Freiburger: Da ne zaboravimo. — Jakov Maestro: O profetizmu. — L. L.: O uredu za savjetovanje zvanja. — Branko Vukelić: Omladinski glasnik. — Karlo Friedmann: O značenju izletništva za jevrejski omladinski pokret. — Martin Buber: Židovski živjeti. — H. N. Bjalik: A ako te anđeo pita... — Narodne pjesme. — Iz Radnog Odbora. Vijesti.

VREĆE

Iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Urbovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-15

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posuđivanje nepremetivih ponjava

Br.	Zemlja	Broj Jevreja	u funtama	Keren Hajesod		Narodni fond	
				I. X. 22-30.	IX. 23.	I. X. 22-30.	IX. 23.
				po osobi		po osobi	
1.	J. Afrika	50.000	19.610	94,1	(182,9)	3.503	15,8
2.	Kanada	120.000	19.201	38,4	(128,7)	2.865	6,7
3.	Holandija	120.000	13.470	26,9	(41,6)	1.027	2,1
4.	Sjed. Države	3.400.000	201.717	26,6	(48,7)	30.990	2,2
5.	Juž. Amerika						
	Argentina						
	Brazilija						
	Čile	139.000	11.240	19,4	(55,0)	4.800	8,3
6.	Belgija	58.000	3.553	14,7	(20,5)	539	2,5
7.	Skandinavija						
	Danska						
	Norveška						
	Švedska	12.000	729	14,5	(91,5)	169	3,4
8.	Baltičke zemlje						
	Estlandija						
	Finlandija						
	Leflandija	114.500	5.422	11,3	(16,9)	872	1,8
9.	Švajcarska	22.000	1.007	11,1	(15,8)	855	9,3
10.	Bugarska	52.000	2.295	10,6	(29,3)	24	0,1
11.	Danzig	30.000	1.178	9,4	(12,8)		
12.	Litva	200.000	7.193	8,8	(12,9)	1.489	1,9
13.	Mezopotanija	80.000	2.960	8,8	(9,9)	3.803	11,4
14.	Italija	51.000	1.729	8,1	(8,8)	903	4,2
15.	Engleska	310.000	10.336	8,0	(19,9)	11.760	9,1
16.	St. Rumunj.	300.000	9.119	7,3	(8,8)	2.986	2,4
17.	Tunis	65.000	1.484	5,5	(7,4)	56	0,2
18.	Čehoslovačka	360.000	9.466	6,3	(16,6)	7.231	4,8
19.	Jugoslavija	140.000	2.023	3,5	(6,6)	1.120	1,9
20.	Bukovina	110.000	1.450	3,1	(4,2)	353	0,8
21.	Austrija	250.000	2.667	2,6	(3,5)	822	0,8
22.	Besarabija	280.000	2.281	1,8	(8,1)	846	0,7
23.	Grčka	102.000	841	1,9	(5,3)	1.046	2,5
24.	Francuska						
	Pariški i						
	Strasburški						
	biro	136.000	930	1,6	(7,5)	1.334	2,3
25.	Palestina	100.000	632	1,5	(8,8)	5.999	2,3
26.	Poljska	2.930.000	8.234	0,7	(2,5)	2.363	0,2
27.	Ist. Galicija	770.000	21.131	0,7	(1,1)	1.583	0,49
28.	Transilvan.	230.000	267	0,28	(0,29)	393	0,4

Cijoniste, vršite dužnost! Platite šekel!

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
 Brodovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
 i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
 na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
 u Zagreb, na račun Ž. N. F. s naznakom svrha.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje ostati neostvarenim imetkom Židovskoga naroda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. sjed. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leIsrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 4. za vrijeme od 20. februara do 6. marta 1924.

OPĆI DAROVI

Zagreb: N. N. za položen ispit	10.—
Koprivnica: A. Kollmann	85.—
Križevci: Abeles, Vrbovec	25.—
Zenica: Sami Trinki izgubljena oklada sa Hanijom Salom	10.—
Sisak: Jelka Heumer na dobivenoj okladi	10.—
Reča Hahn 8.—, N. N. 20.—	38.—
	168.—

SKRABICE.

Koprivnica: »Herut« 115.—, Hermina Mayer 72.—, Fuchs Ruža 55.—, F. Neufeld 50.—, Svratište »Križ« 39.—, Hugo Heinrich 38.50, Luci Hirschler 38.25, Leo Wolfensohn 32.—, Šandor Singer 31.—, Adolf Scheyer 31.—, Josip Milhofer 26.50 Žaki Rosenberg 25.—, Josip Spiegler 25.—, Jakob Hirschler ml. 24.—, Leo Albachari 22.50, Melita Fischer 16.75, Josip Švarc 14.—, Leo Fuchs 12.—, Izr. bog. općina 10.75, David Löwy 10.75, Pavao Pichler 10.—, Zv. Günsberger 10.—, Nikola Göre 9.75, Ignac Gross 8.50, Hinko Begović 8.50, A. Kollmann 8.50, Marga Würzburger 7.75, Zvonko Kollmann 6.50, Zora Švarc 5.75, Ervin Sternfeld 3.75, Stanko Fuchs 3.25, Würzburger i Grünwald 2.50, M. Perera 2.50, Gross i Scheyer 2.25, Geza Hirschler 1.50	780.—
Zagreb: Dr. A. D. Rosenberg 104.—, dr. A. Singer 70.—	174.—
Sisak: I. Ascher 40.—, J. Heumer 31.60, Armut i Richtmann 12.50, L. Friedländer 5.—, B. Klein 8.50, Lagerhaus —.50, A. Rosenfeld 5.—, J. Wegner 8.50, H. Weiss 16.—	127.60

5.—, Papo Sami 16.75, Oto Pitković 13.—, Pinto Benjamin 6.75, Salom Zadik 10.—, Josefina Schönwald 70.—, Moric Salom 10.—, Salom Ješua 5.—, Trinki Samuel 102.—, Trinki L. Rafael 10.—, Rifka Trinki 20.—, Trinki S. Rafael 10.—, Oto Weiss 62.—, Desider Volkenstein 6.50, Žid. nac. društvo 76.50, »Hram« 28.25	975.—
Trinki Samuel 102.—, Trinki I. Rafael 10.—, Rifka Trinki 20.—, Trinki S. Rafael 10.—, Oto Križevci: Sojka Breyer 7.—, Olga Buchsbaum 10.—, Josip Goldberger 10.—, Aleksander Goldschmiedt 16.—, Ferdo Goldschmiedt 10.—, Sami Grossmann 6.—, Deutsch Mavro 10.—, Jakob Hirschler 26.—, Zora Hirschberger 130.—, Robert Pscherhof 5.—, Žiga Klarić 10.—, Elvira Roller 5.—, Moses Šubinski 5.—	3495.60

Križevci: 250.—

MASLINE.

Zenica: Obitelj Papo 2 masline na ime pok. Isidora Levija, prig. obljetnice smrti 120.—

DAROVI ZEMLJE.

Zagreb: Ljud. Lion sab. arak 100.—, Hilda Singer 100.—	200.—
Prijedor: David Kabiljo Sanski Most na ime pok. Etele Lederer rođj. Stern	100.—
Stari Bečej: Prigodom Berit Mila sina Jenő Rosenberga	550.—
	850.—

TORA DAROVI.

Koprivnica: Ervin Salamon 50.—, Milan Hirschler 25.—, Pajo Wertheimer 5.—, Ervin Salamon 25.—	105.—
Zenica: Rafael Trinki	10.—
	115.—

NORDAUOV GRAD.

Zavidović: Dr. P. Band 50.—, Rotter 20.—, Rosenzank 10.—, Stern 20.—, A. Musafija 10.—	110.—
--	-------

DAROVNA KNJIGA.

Koprivnica: Prigodom smrti gdje Betti Moses	250.—
Zagreb: Dr. Njemirovski 1003.—, Mandić 280.—	1283.—
	1533.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	4534.60
Iz Bosne	1.307.—
Iz Srbije	—
Iz Vojvodine	550.—
	6.391.60

Od 1. januara do 5. marta unišlo svega dinara 97.921.85.

Prava
„ERENYI“-DIANA
 francuska vinovica - najbolji kućni lijek
 za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6
 srednje „ „ 16
 „ „ „ 32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
 (Diana-odilo)
 Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Zaštitni znak
 Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se besvrijedni-patvosa.rta

Na veliko! Na veliko!

Kolonijalna roba

specijalno kava uz najjeftiniju cijenu kod tt.

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

BERSON

Gumene pete i Gumene potpijate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Metalokemika d. d.

za kemičke i rudarske proizvode

Zagreb
 Strossmayerova ulica br. 6
 Brzojavi: Metalokemika

Beograd
 Kralja Petra ulica br. 62
 Telefon interurb 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
 KOVINE i sve kovinske legure
 KEMIKALIJE, osobito

modra galica

Jesam li poslao pretplatu?

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorb

Dragutin Uilmann, Zagreb
 Ilica 36 Ilica 36

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
 Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

**J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku **„MACHER“**

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo **„MERKUR“**
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon broj 17-95.

P A M U K A. ROMANO M O L I N O

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovića ulica broj 15
Brzjavni: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno
šifoni
engleski — talijanski

Specijalna trgovina

D. M. C.

robe, vune i svile za jumpere
kao i razni drugi pamuci za ve-
zanje i pletenje.

F. Schwarz i drug
Ilica 45. ZAGREB, Telefon 2-56

Odio na malo. Odio na veliko.

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON
BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRA-
LA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMO-
TORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFO-
NA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE
STRUKE.

„SIDRO“

d. d. za trgovinu željezom
ZAGREB

Vlaška ulica broj 40.
Telefon br. 69 i 21-30.

Šipkasto željezo — Obručno željezo
— Betonsko željezo — Nosioći —
U-nosioći — Crni lim u svim deblji-
nama — Pociočani lim — Bijeli lim
— Cinkovni lim — Plinske cijevi
pociočane i crne.

KROJAČKA DVORANA

za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavićeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor
najfinijih engleskih
štofova

**Prva banatska fabrika makarona i testa
a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)**

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se praljavaju po nadzorom bečkerečkog nadzornika
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Centralna eskomptna i mjenjačna banka dioničko društvo

Akcijski kapital . . Din. 50,000.000
Rezerve „ 6,000.000

Zagreb Margaretska ulica broj 4,
(kod Srpsko-pravoslavne crkve)

Podružnice:

BROD n/S
Starčevićeva ul. br. 4

DJAKOVO
Wilsonova ul. br. 4

OSIJEK
Trg Kralja Petra br. 1

OBAVLJA: sve bankovne transakcije **PRIMA:** uloške na knjižice i tekući račun i
plaća najbolje kamate, **KUPUJE I PRODAJE:** valute i devize, te ih obračunava naj-
povoljnije, **IZDAJE:** čekove, akreditive i jamstva na sva mjesta u zemlji i na strani.

Ulagачi dobivaju visoke premije, koje se izvlače 4 puta godišnje! Tražite prospekt!